

Åldrandet, höljt i myter

Gamla människor är inte en homogen grupp som är en börda för samhället.

Vappu Taipale vill motarbeta stigma kring åldrande och lyfter fram det sociala kapital som äldre har: De tar hand om barnbarn och vänner, deltar i frivilligarbete och besitter värdefull kunskap.

Det enda som är säkert när det gäller att förutsäga den sociala och ekonomiska utvecklingen är det globala åldrandet; många andra förutsägelser har visat sig mer eller mindre tagna ur luften. Vi gamla är 900 miljoner i hela världen, snart blir vi två miljarder. Detta har man vetat i flera decennier, men mycket få slutsatser har dragits ur detta, för att inte tala om att man skulle ha skapat en god åldrandepolitik. Man nöjer sig med att förundra sig eller förfasa sig över utvecklingen. Man målar upp dystra perspektiv, särskilt ur ekonomisk synvinkel.

Är vi gamla människor endast en börda för världen och för de yngre generationerna? Är vi en jämngår massa,

alla likadana, färglösa, könlösa? Ligger alla åldringar i våta blöjor i dystra vårdinrättningar, där ingen vill vårda dem?

Åldrandet har ett stigma, en kraftig gul stämpel. De unga är rädda för åldrandet, de gamla vill undvika ordet "gammal", vill vara seniorer eller äldre eller något annat, helst evigt unga. Vi måste upplösa detta stigma. Det största ansvaret för detta bär vi gamla människor själva. Vi vill inte att uppskattningen ska komma utifrån, utan vi vill själva förtjäna den.

I Finland tillför de äldre generationerna hela landet ett socialt kapital. De gamla tar hand om sig själva, varandra, sina vänner, sina barnbarn och sina närmaste. Frivilligarbete är en väsentlig del av pensionärernas värld. Ansvar och tillit, det sociala kapitalets centrala begrepp, frodas gamla människor emellan och genom deras förmedling. De gamla producerar medmänskligt engagemang, kärlek och omsorg, ett levande intresse som alla barn behöver. Detta kan inte göras till en produkt, kommunerna kan inte köpa eller konkurrensutsätta det. Ändå är det väsent-

ligt för allas liv. Far- och morföräldragegenerationer har genom historien tillfört de mänskliga samhällena kunskande, kontinuitet, kultur och trygghet. I informationssamhället behövs detta mera än någonsin.

I Finland överförs det varje år hundratals miljoner euro från de äldre generationerna till barnens och barnbarnens generationer. Detta är exceptionellt t.o.m. inom EU: länderna i norr skiljer sig från förhållandena längre söderut i Europa. I södern är de äldre

sextio borde bedömas enligt särskilda mått. Ett långt liv kan i denna ålder förutsägas om man har ett lindrigt högt blodtryck, lindrigt förhöjd blodsockerhalt, lindrigt förhöjt kolesterol jämfört med yngre, och framför allt lätt övervikt. Magerhet är inte bra för en gammal människa, frodighet ger värme och utgör ett reservförråd vid sjukdom. Det är dags för oss att äta gott, lättprodukter är inte för de gamla! Ingen är så sjuk, minnessjuk eller nedsatt att den inte kan njuta och känna glädje.

Vi måste upplösa detta stigma. Det största ansvaret för detta bär vi gamla människor själva.

beroende av ekonomiskt stöd från sina barn. Ute i världen går ålderdom och fattigdom hand i hand. Hos oss är situationerna bättre, även om garantipensionerna skamligt nog ligger under EU:s fattigdomsgräns, något som berör närmare hundratusen gamla.

Vi är de generationer som har de största inbördes olikheterna, och ändå dominerar den felaktiga bilden av att vi är en enhet. Varje gammal människa är mångskiktad. Vi har olika barndomar, olika familjehistorier, olika sociala, utbildningsmässiga, kulturella och politiska bakgrunder, olika sjukdomsberättelser, olika motionsbakgrunder, olika åsikter. Bland en och en halv miljon gamla skulle man inte kunna bilda ett enda politiskt parti för de gamla, för vi är av olika mening om det mesta. Olikheterna är en stor rikedom.

Man kan inte tillämpa samma mått på de gamla som på de unga. Först på 2000-talet har man upptäckt ett fenomen som fått den roliga beteckningen "fetmaparadoxen". Den baserar sig på forskningsresultat som ger vid handen att hälsotillståndet för dem som är över

Enligt de målsättningar som uppställts för kommunerna kommer bara ett par procent av människorna över 75 att vara i behov av vård dygnet runt. Det betyder cirka 50 000 människor bland en och en halv miljon pensionärer. Var och en av dessa åldringar måste få bästa möjliga vård, det är en mänsklig rättighet. Men den stora majoriteten pensionärer är företagsamma, aktiva, engagerade medborgare med många intressen, som på många sätt gagnar sin näromgivning och hela vårt land. Vi håller igång den lokala ekonomin, vi stöder teatrar och orkestrar, vi motionerar och reser. Vi kan återanvända och vi känner historien. Vi behövs. Låt oss hävda vårt värde!

Vappu Taipale är läkare, professor och för närvarande styrelsemedlem vid HelpAge International. Hon är författare till boken *Vanha ja Vireä. Virkistyskirja vanhoille naisille.*